

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan ob 10. uri dopoldne.

Uredništvo je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6/L, Učiteljska tiskarna.

Dopise frankirati in podpisati, sicer se jih ne priobči. Rokopise se ne vrača.

Oglasi: Prostor 1 mm x 55 mm po K 150. Uradni razglaš, poslano ter notice isti prostor K 200. Pri večjem naročilu popust.

NAPREJ

Glasilo jugoslov. socialno-demokratske stranke.

Telefonska št. 312.

Naročnina: Po pošti ali z dostavljanjem na dom za celo leto K 288, za pol leta K 144, za četrt leto K 72, za mesec K 24. Za inozemstvo K 480.

Reklamskeje za list so poštine proste.

Upravištvo v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6/L, Učiteljska tiskarna.

Nedeljsko pismo.

Pretekli teden je stal v znamenju ljubljanskih županih volitev. Točasna strankarska kotelacija je tako nanesla, da je bil izvoljen za župana socialni demokrat. Nikdo se zaradi tega ne udaja pretrane mu zmagoslavju in je pripisovati temu dogodku samo tisti pomen, ki mu gre v resnici. Ako bodo župan in naši občinski svetovanci na svojem mestu, bodo mogli marsikaj koristnega doseči v prid delavskim slojem, kojih interese ima zastopati socialno demokratična stranka. Prepričani smo, da bodo naši občinski reprezentanti možje na svojem mestu in se ne moremo pridružiti „Narodovemu“ mnenju, da „ne pojde“, marveč mislimo, da pojde!

Koliko časa bo sedaj treba čakati na županovo potrditev? Smo mnenja, da za ljubljanskega župana od prevrata sem ni treba nikake višje potrditve. V občinskem štatutu je določeno, da župana potrdi cesar, cesarja pa sedaj ni več in ne gre, da bi se v občinskem štatutu kratkim potom nadomestil cesar s kraljem. Nisi oficijozni teoretiki znajo sicer tudi to dokazati. Sicer je pa to precej postransko vprašanje. Pravijo, da tudi Blažev žegen nič ne koristi in nič ne škoduje. Želeli bi samo, da bi vlada s svojim placetom ne mečkala, ker je skrajni čas, da pride Ljubljana do redne uprave.

Pokrajinski namestnik Hribar je bil te dni v avdijenci pri Pribečeviču. Ta dva moža sta se v zadnji županski aferi obnašala kot dva voliča, od katerih vleče eden na desno, drugi pa na levo. Kako sta se pogodila, do sedaj še ni poročala nobena korespondenca. Pač pa smo čuli, da je g. Hribar šel od Pribečeviča še k g. Pašiču...

Ob tej priliki se spominjamo, da v sobotnem „Narodu“ neki rodoljub z dežele pod mnogo obetajočim zaglavljen „Malkovalstvo“ glede na službeno potovanje g. kralj. namestnika dokazuje, da je smatrati take sprejeme in ceremonije sprejeme v patriotskem pogledu za zelo produktivne... Zdi se, da si omenjeni rodoljub želi nazaj li-

vrejo. Sicer pa baje tudi g. namestnik ne nosi več uniforme, kar rodoljubu zaupno na uho povemo.

Županska volitev je razburila strankam živce. G. dr. Triller vidi v sobotnem „Narodu“ okoli sebe povsod samo zeleno sovraštvo in trdi, da so socialni demokrati pljunili na svoj program, ker so izvolili župana iz svoje stranke. Prepričani pa smo, da bi gospod doktor ne očital socialnim demokratom, da pljujejo na svoj program, ako bi bili izvolili njega za župana. Tudi njegov slavošpev na banke, industrijo in trgovino je zelo pretrian. O „nacionalizaciji“ industrije bomo o priliki kaj več govorili. Tudi razmaha industrije ni opaziti, ko industrija skoro povsod ustavlja delo in narašča število brezposelnih. Glede na zdravo in legitimno trgovino pa pripomnimo samo to, da dr. Trilleru znane grenke moke iz graščice ne maramo več jesti!

Nedeljsko „Jutro“ ginjeno vzklika v svojem uvodniku, na kakšne uspehe bi lahko kazala NSS, ako bi izpolnjevala vrzel med JDS in JSDS in kliče, da je nasprotje med JDS in NSS treba premostiti! Radovedni smo, kako bodo delali ta most. Ali ne bi bilo najbolje, ako bi tisti maloštevilni narodni socialci, ki po svojem gospodarskem stališču pripadajo buržoaziji, šli kar k JDS, ostali bi pa se kar odkrito pridružili socializmu. Sati današnja „Jugoslavija“ sama izjavlja v svojem uvodniku, da je narodno-socialni občinski program popolnoma enak socialno-demokratskemu!

Kaj pa je z našimi klerikalci? V ponedeljek je imela njihova ljubljanska politična organizacija svoj občni zbor, na katerem so izvolili strankinim načelnikom za Ljubljano g. Kremžarja. Prejšnji načelnik g. Ogrin je odstopil — vsled prevelike zaposlenosti. Kolikor mi vemo, je g. Ogrin stavbni podjetnik, stavbna sezija pa se letos bliža h koncu, zato sumimo, da ni zaposlenost vzrok odstopu, marveč da je bil g. Ogrin odžagan. Vse kaže, da ima med ljubljanskimi klerikalci radikalno krilo veter v jadrih. Ali bo iz tega kaj nastalo, bomo pa še videli.

Inkvizitorji.

Demokratska klika kuje okove, v katere hoče ukleniti vsakega, ki je tako pošten, da noče trobiti v liberalni rog. Ljudje, ki profanirajo demokracijo s tem, da so si našli demokratski naslov, skitajo, da jim bo pri prvem vetriču odklenkalo. Zato skušajo si pomagati z grožnjami in terorizmom, kojih naravna posledica je — korupcija!

V sredo 28. septembra 1921 je „Jutro“ napisalo tako grožnjo, ki je naslovljena na državne uradnike. „Državotvorci“ mislijo v tem slučaju na uradnike pristaše NSS. Niso pristaše te stranke in nikoli ne bom. To me pa ne ovira, da na tem mestu povem liberalnim inkvizitorjem, kar imam na srcu: Ker se zavedaio, da jim je med delavsko-kmečkim proletarijatom že davno odklenkalo, grozijo onemu delu proletarcev, ki se imenujejo državni uradniki. Da imajo v mislih uradnike nižjih kategorij, ni potrebno posebej povdarjati. Tej ubogi pari hočejo z grožnjami iztrgati to, kar je poštenemu človeku sveto: svobodo prepričanja! „Država smo mi,“ upijejo oni, ki so ž njih politiko državi največ škodovali! Ako se državni uradnik predrzne biti član kake druge stranke, si prevrta in državi škodljiv. Vendar imaš še časa, pravijo, da daš zadoščenje. Zadoščenje s

tem, da zapustiš stranko, katere si član ter prideš k nam, da te držimo za vrat. Drugeče ne smeš biti državni uradnik! Mi, edino mi imamo pravico diktirati državnim uradnikom politično prepričanje, mi, ki smo „državotvorniki“. Tako kričijo liberalni inkvizitorji, kakor je kričala pred Pilatom nahujskana druhal: Križaj ga! Včeraj so kričali in grozili komunistom, danes grozijo narodnim socialcem, jutri bodo terorizirali vsakega, ki ne pade pred njimi na kolena!

Zadnji dogodki pa nam kažejo, da je med poštenim uradništvom le malo takih, ki cepajo na kolena. In ker liberalni mogočnejši to vidijo, so se zopet vrgli na one, ki so jim hrbet obrnili. Ali bodo s temi zadnjimi poskusi kaj dosegli? Ne, odločno ne! Vsi, ki ste poštini in ponesni, vsi, ki vam je svoboda političnega prepričanja najsvetejša državljanska pravica, na plan! Naj nam služi v vzgled organizirano delavstvo s svojimi mogočnimi organizacijami. Ko bomo imeli tudi mi tako moč, bomo lahko zaklicali, da liberalna klika — je politični kda-ver! Mi pa in vsi bodemo v svobodni in močni državi — svobodni državljani!! Državni uradnik.

Bolniško in nezgodno zavarovanje delavcev v Jugoslaviji.

(Dalje.)

VIII. del.

Podpore za slučaj bolezni.

§ 42. Člani, zavarovani za slučaj bolezni, imajo, kadar zbole, pravico najmanj do sledeče podpore:

1. brezplačno zdravniško pomoč (§ 124.), dokler traja bolezen zaporedoma šestindvajset tednov ali tudi za daljši čas, za kateri jim pristoj

Naturovle.

ROK ZA PODPIS DRŽAVNEGA POSOJILA PODALJŠAN.

LDU, Belgrad, 2. okt. Ker so poslednje dni prihajale številne prijave za podpis novega posojila in ker od vseh strani prihajajo prošnje, da se podpisovanje podaljša, je ministrijski svet sklenil, da se rok za podpisovanje 7%nega državnega investicijskega posojila podaljša do 15. okt.

FINANČNI MINISTER OSTANE.

LDU, Belgrad, 2. oktobra. Povodom vesti, ki so jih objavili gotovi belgiski listi, da je g. dr. Kumanudi postal ostavko kot finančni minister, izjavlja g. minister, da nima namena demisionirati. Dobil je soglasno poverjenje od vladnega odbora svoje stranke in kot minister v parlamentarni državi ne more pasti po želji goetovih krogov ali privatnih oseb, temveč samo, ako mu skupščina da nezaupnico. Iz kabineta finančnega ministristva.

POGREB I. VAZOVA.

LDU, Sofija, 1. okt. Bolgarski narod je priredil svojemu narodnemu pesniku Ivanu Vazovu veličasten pogreb. Vse glavno mesto je bilo odeto v črno. Za krsto pokojnega pesnika je stopal kralj z ministri in bivšimi ministri. Šolska deca je nosila stotine vencev. Zastopana so bila vsa bolgarska društva in množica naroda.

VSTAJA MIRIDITOV.

LDU, Skader, 2. okt. Tiranske čete, ki se nahajajo na postojankah proti Miriditov, so te dni dobile velika ojačenja. V teh četah vlada nered in nedisciplin. S tem se pojačilo njihovi neuspehi v borbi z Miriditi, ki so se dvignili proti tiraniji tiranske vlade za svobodo v neodvisni državi.

KRIZA MADŽARSKE VLADE.

LDU, Budimpešta, 2. okt. Ministrijski svet je imel včeraj dolgo posvetovanje o poslednji notri veleposlaniške konferenci. V parlamentarnih krogih se govori, da bo vlada točno izpolnila vse obveze mirovne pogodbe. V parlamentarnih in političnih krogih živahno komentirajo dogodke. Vsi vedo, kako velike težave ima vlada v sedanji zunanji situaciji. Bivši ministrijski predsednik Friedrich, ki odkrito pozivlja na odpor proti odločbam velikih sil, dela s svojo akcijo težave še večje.

KOLERA V RUSIJ.

LDU, Pariz, 1. okt. »Matin« poroča iz Londona: Admiraliteta je doznala iz Revala, da divja v vseh ruskih pristaniščih kolera in da ne sme nobena ladja v pristanišče.

Politične vesti.

+ Zakon o zaščiti delavcev in o osemurnem delavniku. V petek, 30. m. m. je imel v Belgradu odsek za socialno zakonodajo svojo sejo, na kateri je razpravljalo o novem zakonu o zaščiti delavcev. Odsek je sprejel vseh prvih 43 točk tega zakona. Največ so debatirali o členu 8 in 6, kjer je govor o definitivni določi osemurnega delavnika, od katerega so izvzeta le obrtna podjetja z manj kot 5 delavci. Ta podjetja naj bi imela za pet let deseturni delavnik. »Jutro« poroča, da je dr. Žerjav predlagal, da se z ozirom na potrebo dela v sedanjem času podjetjem, ki niso industrijskega značaja (to je precej nedoločen pojem, Op. ur.) in ako se pisno utrdi sporazum med delodajalcem in delavcem, dovolijo podaljšanje delovnega časa brez posebnega predhodnega dovoljenja, državne oblasti (To bi bila lepa »zaščita« delavcev in še tembolj v času brezposelnosti! Op. ur.) Socialni demokrati seveda so se temu predlogu najodločnejše uprli, ker tak predlog pomeni pač toliko kot vso zaščito delavcev prevrniti na glavo. Predlog dr. Žerjava je bil končno odklonjen. — Odsek je tudi določil, da se delavkam zviša porodni dopust od 6 tednov na dva meseca.

+ K zadnji fazi kapitalističnega gospodarstva. Kot posledica velike gospodarske krize po vojni se je pojavilo v kapitalističnem svetu gibanje, da se obrati posameznih ogroženih industrijskih osredov v rokah posameznikov ali podjetniških družb. Poročila o takih osredotočenjih prihajajo iz vsega sveta. V zadnjih dneh se je izvršilo najbolj velikopotezno osredotočenje na primer na Francoskem, kjer je postala kovinarska industrija monopol ene same družbe. Ravno isto se je zgodilo na Angleskem s sladkorno veletrgovino, na Španskem pa je 5 največjih železarskih in jeklarskih obratov sklopilo v močan trust. Tako stopa kapitalistično gospodarstvo polagoma do svojega vrška, do svoje smrti.

+ Krščansko ljudsko internacionalo so začeli ustanavljati klerikalci v raznih državah. Voditelj italijanske ljudske stranke Don Turzo je bil pred nedavnimi v Nemčiji in se je o tej ustanovitvi posvetoval z nemško klerikalno stranko. Na vsemem polju predstavlja internacionala katoliška cerkev, sedaj pa se pri klerikalcih nehoti poraja spoznanje, da mednarodna vera in cerkev še ne ustvarjata blagostanja in miru med narodi, temveč da je treba za to skupnega mednarodnega političnega in socialnega boja. Pač pozno prihajajo klerikalci s tem povsem materialističnim spoznanjem. Počasi capljajo za tem »materialističnim« mednarodnim socializmom...

+ Nemški državni zbor je sprejel v petek mirovno pogodbo z Ameriko.

+ Belgijske strokovne organizacije, ki štejejo okrog 800.000 članov, so imele v Bruslju kongres, na katerem so razpravljale zlasti o nezaposelnosti. Sklenile so, da bo odšel vsak nezaposlenec dobival za povečano dobo svoje nezaposelnosti povečane podpore in to iz enostavnega razloga, ker uporabi tak delavec tekem časa vse svoje prihranke in je potem navezan le na prejemke, ki jih dobiva v tej izjemni dobi. Po 60 dneh nezaposelnosti se normalne podpore zvišajo za 10%, potem pa za ravno toliko odstotkov vsake štiri tedne. Vendar pa smatrajo organizacije te podpore le kot precej slab od pomoček v izjemnih dobah in zahtevajo namesto njih dela, ki si ga nezaposlenec tudi največ želi. Dalje so organizacije razpravljale o delavski kontroli po tovarnah. V ta namen se je ustanovila posebna šola za 240 slušateljev, da si pridobijo teoretični temelji o kontroli produkcije. Tako se Belgija polagoma a gotovo izpreminja v socialistično državo.

+ Osemurnik na Angleskem sicer še ni zakonito uveden in vendar je dejstvo, da dela danes samo do 80 odstotkov vseh britskih delavcev po 8 ur na dan, kar se ne godi niti v takih državah, ki so po svetovni vojni kar od začetka sprejele tozavečne določbe v svoje socialne zakonodaje. Anglijski kapitalizem je pač tudi v tem oziru nekoliko drugačen kot ostali in dobro razume, da pomeni le pljuvanje proti burji, če se kdo zoperstavi silni zahtevi, katere nositeljica je močna organizacija, in da pomeni celo njegovo škodo, če bi se ji zoperstavilo. Sedaj zahtevajo na Angleskem tudi ostale stroke delavcev (kot n. pr. pekovski delavci), ki še ne uživajo osemurnega delavstva, da ga vlada uvede in se na podlagi te zahteve vrše pogajanja. V nekaterih strokah so delavci zbog svojih možganskih organizacij celo že čudovito daleč pred vsem drugim delavstvom, tako n. pr. rudarji, ki so stopili že v boj za štirikurnik, ki je cili, za katerega se bo vse delavstvo, ki hoče stopoma uveljaviti svoje zahteve, borilo v bodočnosti.

Dnevne vesti.

Neosnovan napad. »Jutro« se je v svoji strankarski jezi obregnilo ob naš članek, ki razpravlja o novi naredbi o bolniškem in nezgodnem zavarovanju delavcev v Jugoslaviji, ker je naš članek nastopil v svoji razpravi proti parlamentarnemu zastopstvu delojemalca in delodajalca v bolniškem in nezgodnem zavarovanju. To stališče našega člankarja popolnoma odgovarja zahtevi cele naše stranke in vseh delavskih strokovnih organizacij že od nekdaj. In mi se moremo nesvrvarnost gospoda »Jutrovega« člankarja le čuditi, da v sled tega napada osehno sodruga Kocmurja in spravlja zadevo v zvezo s »politično situacijo in v politično župana v Ljubljani.« Napad je popolnoma neosnovan. In če je gospod »Jutro« člankar toliko radoveden, moremo tudi kategorično izjaviti, da »Naprejevega« članka o bolniškem in